

บทความวิจัย (Research Article)

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

The Model of Moral and Ethical Secondary Students Development

ประไพรัตน์ ลำไ้^{1*}Prapairat Lumjai^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 4) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 37 คน โรงเรียนนาน้อย อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมก่อนและหลังการพัฒนา แบบสังเกตพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยใช้สูตร t-test Dependent

สรุปผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

การศึกษาความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พบว่ามีความต้องการเรียงลำดับดังนี้ ด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนา ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาและด้านการวัดผลประเมินผลมีความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) วัตถุประสงค์ 5) โครงสร้างของรูปแบบ 6) กิจกรรมการพัฒนา 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล

นักเรียนมีพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบ, คุณธรรม, จริยธรรม, มัธยมศึกษา

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา 56000

¹ Education Administration, University of Phayao, Phayao Province 56000

* Corresponding author, e-mail : prapairat_1978@hotmail.com

Received: 18 April 2014; Accepted: 25 August 2014

Abstract

The main objective of this research is to develop a model of moral development and ethics for secondary students. The specific purpose of this study were 1) to study the basic data and the development of moral ethical process for secondary students, 2) to create a model of moral and ethics for secondary students, 3) to test the model developed moral ethical with secondary students, and 4) to assess the moral development model and ethical for secondary students.

The sample used in this study to test the model developed moral ethical is secondary 4, 37 students of Nanoi school, Nanoi district, Nan province. The tools used for data collection are the test of moral reasoning before and after development, assessment behavior observation form the moral and ethical for secondary students of consultant teacher and the parents of sample class students, Assessment satisfaction of secondary students for the modal of moral and ethical, the statistics used in data analysis, including average and standard deviation. And the ethics logical comparison of secondary students by using the t-test dependent.

The results are summarized below:

Educational needs and the priorities of needs in the development of moral and ethical of secondary student found that teachers have commented that technical activities to develop media materials, the places of learning activities used in the evaluation, discipline, loyalty and the public mind are necessary to develop moral and ethical of secondary students.

The model of moral and ethical secondary students development include : 1) The problem and the need 2) Rationale of the model 3) Basic concept 4) Objective 5) Structure of the model 6) Development activities 7) Media and learning 8) Measurement and evaluate.

Students have moral and ethical behavior are discipline, loyalty, the public mind and moral reasoning after used higher than before used with statistically significant at .05. Overall students have satisfaction in the model of moral and ethical secondary students development high level.

Keywords : Model, Moral, Ethical, Secondary Education

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันในสังคมไทยเกิดปัญหา ความเสื่อมถอยด้านศีลธรรม คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามระบบวิถีชีวิตที่ดีงามของคนไทย จากการพัฒนาที่ขาดความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับจิตใจ ความเจริญทางเศรษฐกิจกระจุกตัวในเมือง ส่งผลสืบเนื่องต่อปัญหาสังคมอื่น ๆ อาทิ ความยากจน ความไม่รู้ ความเจ็บป่วย การขาดโอกาส ทรัพยากรสาธารณะที่มีคุณภาพ การหย่าร้าง ปัญหาเด็ก และเยาวชนกระแสสังคมโดยเฉพาะกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกับการจัดการศึกษาเริ่มเรียกร้องให้โรงเรียนพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมากขึ้น กอปรด้วยพระ

ราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2549 แก่ปวงชนชาวไทย [1] ดังนี้ “...คุณธรรม ซึ่งเป็นที่ตั้งของ ความรัก ความสามัคคีทำให้คนไทยเราสามารถร่วมมือ ร่วมใจกันรักษาและพัฒนาชาติ บ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อกันมาได้ตลอดรอดฝั่ง มี 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก คือ การที่ทุกคนคิด พูด ทำ ด้วยความเมตตา มุ่งดี มุ่งเจริญต่อกัน

ประการที่สอง คือ การที่แต่ละคน ต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ประสานงาน ประสานประโยชน์กัน ให้งานที่ทำสำเร็จผลทั้งแก่ตน แก่ผู้อื่นและแก่ประเทศชาติ

ประการที่สาม คือ การที่ทุกคนประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในความสุจริต ในกฎกติกาและในระเบียบแบบแผน โดยเท่าเทียมกันเสมอ

ประการที่สี่ คือ การที่ต่างคนต่างพยายามทำความดี ความเห็นของตนให้ถูกต้องเที่ยงตรงและมั่นคงอยู่ในเหตุในผล

หากความคิดจิตใจและการประพฤติปฏิบัติที่ลงรอยเดียวกันในทางที่ดีที่เจริญนี้ยังมีพร้อมมูลอยู่ในกายในใจคนไทย ก็มั่นใจได้ว่าประเทศไทยจะดำรงอยู่ได้ตลอดไป..." ทำให้เกิดการขับเคลื่อนให้องค์กรระดับนโยบายมีความตื่นตัวและสนใจการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนำปัจจัยด้านอื่น ๆ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดวิสัยทัศน์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545 [2] ได้มีจุดมุ่งหมายกำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติเกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มีตัวบ่งชี้คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาสุจริตและมะโนสุจริต คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทยรักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก กอปรกับ มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ได้กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนว่า ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการ

ส่งเสริม และกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา [3]

ในส่วนนโยบายของรัฐบาลโดยกระทรวง-ศึกษาธิการที่มุ่งให้มีการพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ในลักษณะสังคมคุณธรรม อุดมปัญญา และอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน นั่นคือ การเป็นคนดี มีความรู้และมีความสุขนั่นเอง ด้วยการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักและสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคนไทยโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันสถานศึกษา ด้วย 3 เรื่อง ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกระดับ และพัฒนาครู คณาจารย์ จัดหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณธรรมคน [4]

จากการรายงานโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและประเมินสถานการณ์และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนของจังหวัดเชียงราย [5] พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดย พ.ศ. 2544 มีจำนวน 322 คดี พ.ศ. 2546 มีจำนวน 449 คดี เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 39.44 ซึ่งเป็นคดีลักทรัพย์ 350 คดี คิดเป็นร้อยละ 77.95 และจากจำนวนคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2553 ที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า

คดีส่วนใหญ่ เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด คือ มีจำนวน 17,468 คดี คิดเป็นร้อยละ 39.65 ของคดีทั้งหมด รองลงมาเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีการศึกษาระดับประถมศึกษา คือ มีจำนวน 13,051 คดี คิดเป็นร้อยละ 29.62 นอกจากนั้น เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า จำนวน 8,927 คดี คิดเป็นร้อยละ 20.27 [6] และจากรายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย ปี 2547- 2549 พบว่าเด็กและเยาวชนไทย 23 ล้านคน ตกอยู่ในสภาวะครอบครัวยายลดลงเหลือเพียง ร้อยละ 32.1 ครอบครัวเดี่ยวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 55.5 พ่อหรือแม่เลี้ยงลูกคนเดียว ร้อยละ 1.3 ด้านปัญหาการศึกษา ออกกลางคัน 94,124 คน อายุ 6-7 ปีอ่านหรือ

เขียนไม่ได้ 1.7 ล้านคน อายุ 6-24 ปี ไม่อยู่ในโรงเรียน 6.9 ล้านคน นอกจากนี้ ภาพรวมความรู้ต่ำกว่ามาตรฐานของเอเชีย ด้านสุขภาพ มีปัญหาสุขภาพจิต 25,871 คน ถูกทารุณหรือล่วงละเมิดทางเพศ 2,151 คน แรงงานเด็ก 1 ล้านคน กระทำผิดกฎหมาย 27,174 คน ซึ่งปัญหาเด็กและเยาวชนที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน [7] จากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขเปิดเผยสถิติที่น่าห่วง เด็กหญิงวัยรุ่นไทยท้องก่อนวัยมากขึ้น ถึงขั้นแห่เข้าทำคลอดกันในโรงพยาบาลวันละ 336 คน หรือร้อยละ 16 ของหญิงไทยทั่วประเทศ [8]

จากสภาพความจำเป็นในการแสวงหาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545 ตลอดจนแนวทางการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรในสังคมให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถให้ประสบความสำเร็จได้ จำเป็นต้องมีการกำหนดรูปแบบในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก

เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
4. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

วิธีการศึกษา

ตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 1.1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

1.1.1 แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จ.เชียงใหม่ จ.แม่ฮ่องสอน จ.ลำปาง จ.ลำพูน จ.เชียงราย จ.พะเยา จ.แพร่ และ จ.น่าน จำนวน 370 คน โดยกำหนดขนาดด้วยการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan และสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)

1.1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม

ข้อมูลเป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยใช้รูปแบบการตอบสนองรายการคู่ (dual-response format) ลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แต่ละข้อประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วน ได้แก่ ระดับสภาพปัจจุบันและระดับสภาพที่พึงประสงค์เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน และหาคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าความเที่ยง (Reliability) เท่ากับ .968

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาไปยังครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยประสานผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34, 35, 36 และ 37 ในการขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม

นักเรียนในเรื่องใดบ้างและอยู่ในระดับมาก/น้อยเพียงใด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดเรียงลำดับความต้องการ จำเป็นจากน้อยไปหามาก โดยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI(modified)) และวิเคราะห์ ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยการจำแนกจัดกลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ส่วนที่ 1.2 การศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับข้อมูล พื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice)

1.2.1 แหล่งข้อมูล

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสัตยาไส โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา และโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบวิเคราะห์เอกสารของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview)

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของ สถานศึกษาที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรณีศึกษาโดยการ สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview) การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis)

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจะใช้การ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ส่วนที่ 1.3 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

1.3.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาที่สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีความรู้และ

ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีผลงานทาง วิชาการ เช่น ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 3 คน โดยการ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview)

1.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จาก วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาในการทำหนังสือ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาในการสัมภาษณ์เพื่อการ วิจัย นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์และ เข้าสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการถอดเทปแล้ววิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2.1 การยกร่างรูปแบบการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

นำผลการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและ แนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของ สถานศึกษาพหุกรณีที่มีวิธีปฏิบัติที่ดีและผลการ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ได้จากการศึกษา ในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ส่วนที่ 2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

2.2.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการตรวจสอบ เอกสารรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบประเมินความเหมาะสมของเอกสารรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 2) แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบและหาคุณภาพเครื่องมือโดยประยุกต์ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตั้งแต่ .05 ขึ้นไป

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบและเอกสารประกอบรูปแบบใช้เกณฑ์การพิจารณาแบบประเมินลักษณะมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยนำคำตอบของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนมาแปลงคะแนนและหาค่าเฉลี่ยของคะแนนความเหมาะสมของผู้ทรงคุณวุฒิ และการประเมินความสอดคล้อง ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนนำมาแปลงเป็นคะแนนพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้แก่ .50 ขึ้นไป

ตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

3.1 แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 37 คน โรงเรียนน่านน้อย อำเภอพาน จังหวัดน่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาเป็นแบบทดสอบวัดเหตุผลเชิงจริยธรรมแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากวิทยาลัยการศึกษาถึงโรงเรียนน่านน้อย อำเภอพานน้อย จังหวัดน่าน และทดลองใช้ตามคู่มือการดำเนินการตามรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยใช้สูตร t-test Dependent

ตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

4.1 แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปรึกษา จำนวน 1 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 37 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 37 คน รวมทั้งหมดจำนวน 75 คนโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียน แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา และหาคุณภาพของแบบประเมิน โดยนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบประเมินพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องของข้อคำถามกับลักษณะการประเมิน รวมทั้งความเหมาะสมสิ่งที่ต้องการประเมิน สำนวนภาษาที่ใช้โดยประยุกต์ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามรายข้อกับเนื้อหาและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ยอมรับได้ตั้งแต่ .05 ขึ้นไป

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสังเกตพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียน ประเมินความพึงพอใจของ

นักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษาให้กับนักเรียนทำการประเมินความพึงพอใจแล้วรับแบบประเมินคืนจากนักเรียน

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของครูที่ปรึกษาและผู้ปกครองนักเรียนโดยหาค่าความถี่และร้อยละ ส่วนแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

1.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

1.1.1 ความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ครูมีความต้องการจำเป็นในทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.344 ถึง 0.451 รายการความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรม รองลงมา ได้แก่ ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและด้านการวัดผลประเมินผลตามลำดับ

1.1.1.1 ความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรม การพัฒนาความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ พบว่ามีข้อรายการที่เป็นความต้องการจำเป็นจำนวน 12 ข้อ มีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.339 ถึง 0.608 ข้อ รายการความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การแสดงบทบาทสมมติ รองลงมา ได้แก่ การอภิปรายกลุ่มย่อย การโต้วาทีและกรณีศึกษาตามลำดับ

1.1.1.2 ความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และ

แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ พบว่ามีข้อรายการที่เป็นความต้องการจำเป็นจำนวน 14 ข้อ มีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.294 ถึง 0.626 ข้อรายการความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ หุ่นจำลอง รองลงมาได้แก่ ภาพยนตร์ แผนภูมิ และการตูน ตามลำดับ

1.1.1.3 ความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญด้านการวัดผลประเมินผล ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ พบว่ามีข้อรายการที่เป็นความต้องการจำเป็นจำนวน 4 ข้อ มีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.217 ถึง 0.407 ข้อรายการความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การสัมภาษณ์บุคคลหรือกลุ่มบุคคล รองลงมา ได้แก่ ทดสอบความรู้ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ การสอบถามตามคำถามที่กำหนดเกี่ยวกับความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะและการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาพหุกรณีเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice)

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา โรงเรียนสัตยาไสและโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา พบว่า ทั้ง 3 โรงเรียน มีรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์โดย โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยามีกิจกรรมเด่น ได้แก่ การขับเคลื่อนโดย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาครู ยุทธศาสตร์การพัฒนานักเรียน และยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพแวดล้อม 6 กิจกรรม ได้แก่ การเสริมสร้างระเบียบวินัย การเสริมสร้างความคิด การส่งเสริมความกตัญญูกตเวทีก การพัฒนาจริยธรรม การส่งเสริมจิตอาสาและการพัฒนาโรงเรียนสีขาว และ 3 คุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและความพอเพียง โรงเรียนสัตยาไสเน้น

สร้างเด็กให้เป็นคนดีและโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา เน้นพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ออกแบบกิจกรรมการพัฒนาสอดคล้องกับผู้รับการพัฒนาและประเมินตามองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ความรู้เชิงจริยธรรม เหตุผลเชิงจริยธรรม เจตคติเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมเชิงจริยธรรม

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2.1 ผลการยกร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) สภาพปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการและเหตุผลของรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) วัตถุประสงค์ 5) โครงสร้างของรูปแบบ 6) กิจกรรมการพัฒนา 7) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล

2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา

ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัศึกษามีความเหมาะสม

ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น ได้แก่ 1) สภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนากับหลักการและเหตุผลของรูปแบบ 2) สภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนากับแนวคิดพื้นฐาน 3) สภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนากับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 4) สภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนากับโครงสร้างของรูปแบบ 5) หลักการและเหตุผลของรูปแบบกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 6) หลักการและเหตุผลของรูปแบบกับโครงสร้างของรูปแบบ 7) แนวคิดพื้นฐานกับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ 8) แนวคิดพื้นฐานกับโครงสร้างของรูปแบบ 9) วัตถุประสงค์กับโครงสร้างของรูปแบบ 10) วัตถุประสงค์กับกิจกรรมการพัฒนา 11) วัตถุประสงค์กับการวัดและประเมินผล 12) โครงสร้างของรูปแบบกับกิจกรรมการพัฒนา 13) โครงสร้างของรูปแบบกับการวัดและประเมินผล 14) กิจกรรมการพัฒนากับสื่อและแหล่งเรียนรู้และ 15) กิจกรรมการพัฒนากับการวัดและประเมินผล โดยมีดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปรากฏว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่มีคุณธรรม จริยธรรมด้านความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะและมีเหตุผลเชิงจริยธรรมหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินเหตุผลเชิงจริยธรรมนักเรียนระดับมัศึกษาก่อนและหลังการพัฒนา

ช่วงเวลา	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t
ก่อนพัฒนา	37	3.98	0.482	36	5.022*
หลังพัฒนา	37	4.31	0.203		

*p.<05

4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านปัจจัยในการพัฒนา (Input)

นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการพัฒนา (Process) นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตของการพัฒนา (Output) นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ปัจจัยในการพัฒนา (Input)	4.05	0.759	มาก
1.1 โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนา	4.03	0.726	มาก
1.2 วิทยากร	4.14	0.976	มาก
1.3 ความพร้อมของนักเรียน	3.89	0.699	มาก
1.4 อุปกรณ์ประกอบการพัฒนา	4.16	0.678	มาก
1.5 สถานที่ทำการพัฒนา	4.05	0.705	มาก
2. กระบวนการพัฒนา (Process)	3.97	0.757	มาก
2.1 กระบวนการใช้รูปแบบการพัฒนามีความเหมาะสมกับสภาพและสิ่งแวดล้อม	4.32	0.669	มาก
2.2 กิจกรรมในการการพัฒนา	4.08	0.595	มาก
2.3 กระบวนการใช้รูปแบบการพัฒนามีความเหมาะสมกับสภาพที่เป็นจริงของนักเรียน	4.16	0.688	มาก
2.4 การใช้รูปแบบการพัฒนามีปัญหาหรือข้อบกพร่อง	3.54	0.869	มาก
2.5 เวลาที่ใช้ในการพัฒนา	3.73	0.962	มาก
3. ผลผลิตของการพัฒนา (Output)	4.30	0.587	มาก
3.1 นักเรียนมีคุณสมบัติตรงตามจุดมุ่งหมายของการใช้รูปแบบการพัฒนา	4.05	0.468	มาก
3.2 นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างเป็นระบบ	4.22	0.672	มาก
3.3 นักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีได้	4.22	0.584	มาก
3.4 นักเรียนมีพฤติกรรมและตระหนักถึงสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต	4.51	0.607	มากที่สุด
3.5 นักเรียนมีพฤติกรรมและตระหนักถึงภาวะของการอยู่ร่วมกันในสังคม	4.51	0.607	มากที่สุด
รวม	4.11	0.701	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

1.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ครูมีความต้องการจำเป็นในทุกด้าน ความต้องการจำเป็นมีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ ด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนา รองลงมา ได้แก่ ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนา และด้านการวัดผล ประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้ครูมีความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัศึกษาด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมพัฒนามากกว่าด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนา และด้านการวัดผล ประเมินผล เนื่องจากเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนั้นครูต้องออกแบบให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้เรียนมีระดับคุณธรรม จริยธรรม เพศ อายุ ตลอดจนพื้นฐานครอบครัวแตกต่างกัน ดังนั้นเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนาควรมีหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนให้มากที่สุด ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญด้านเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการพัฒนา ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ

พบว่า ความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การแสดงบทบาทสมมุติ รองลงมาได้แก่ การอภิปรายกลุ่มย่อย การโต้วาทีและกรณีศึกษา ตามลำดับ ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ พบว่าความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ หุ่นจำลอง รองลงมาได้แก่ ภาพยนตร์ แผนภูมิ และการ์ตูน ตามลำดับเนื่องจากสื่อที่ดีที่สุดนั้นสามารถสื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่

ต้องการให้รู้และการที่นักเรียนได้เห็นหรือสัมผัสโดยตรงจะช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้หมายถึงองค์พระพุทธรูป หุ่นจำลองบุคคลสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนเห็นหรือสัมผัสแล้วรู้สึกละเอียดต่อการทำผิด ศรัทธาหรือเคารพนับถือ

ดังนั้นหุ่นจำลองที่ใช้เป็นสื่อในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน จึงมีความจำเป็นและสำคัญที่สุด ส่วนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกันทุกชนิด ได้แก่ ภาพถ่าย สมุดภาพ ภาพยนตร์ แผนภูมิ แผนภาพ โปสเตอร์ การ์ตูนนิทรรศการ วีดิโอ หรือ วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ช่วยสอนทัศนศึกษา สถานที่สำคัญในชุมชนหรือท้องถิ่น และบุคคลตัวอย่าง ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นและการจัดลำดับความสำคัญด้านการวัดผลประเมินผลความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ พบว่า ความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 คือ การสัมภาษณ์บุคคลหรือกลุ่มบุคคล รองลงมาได้แก่ ทดสอบความรู้ความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะ การสอบถามตามคำถามที่กำหนดเกี่ยวกับความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะและการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากการสัมภาษณ์บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็นการวัดผล ประเมินผลคุณธรรม จริยธรรมที่โดยตรงและชัดเจน ส่วนการสังเกตพฤติกรรมต้องใช้ระยะเวลาในการวัดผล ประเมินผลและที่สำคัญถ้าผู้ถูกประเมินผลรู้ตัวก่อนจะทำให้การประเมินผลคลาดเคลื่อน ผิดจากความเป็นจริง ซึ่งผู้ถูกประเมินนั้นย่อมแสดงออกเพื่อให้ได้คะแนนหรือแกล้งแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

1.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจากสถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice) จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยา โรงเรียนสัทยาไสและโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา พบว่า ทั้ง 3 โรงเรียน มีรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาแตกต่างกันตาม

วัตถุประสงค์โดย โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยามี กิจกรรมเด่น ได้แก่ การขับเคลื่อนโดย 3 ยุทธศาสตร์ 6 กิจกรรม 3 คุณธรรม โรงเรียนสัตยาไสเน้นสร้างเด็ก ให้เป็นคนดีและโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนาเน้นพัฒนา ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในแต่ละโรงเรียนมีเอกลักษณ์ และวิธีการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนแตกต่างกันตามจุดประสงค์ของการพัฒนา ดังนั้นการนำรูปแบบ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมมาใช้ในโรงเรียนนั้น ขึ้นอยู่กับบริบทและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มี วิธีการปฏิบัติที่ดี (Best practice) ของทั้ง 3 โรงเรียน มาयर่างรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 1) สภาพ ปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการและเหตุผลของ รูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐาน 4) วัตถุประสงค์ 5) โครงสร้าง ของรูปแบบ 6) กิจกรรมการพัฒนา 7) สื่อและแหล่ง เรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผลในทำนองเดียวกับ วิริยา ศรีวิเชียร [9] วิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือส่งเสริม คุณธรรมในโรงเรียน : บทเรียนจากโรงเรียนที่มีการ ปฏิบัติพบว่าการดำเนินการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม ในโรงเรียนประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญทั้งหมด 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลสภาพบริบท ของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 ขันเตรียมการ ขั้นตอนที่ 3 ขันจัดสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบ ขั้นตอนที่ 4 ขัน ดำเนินการขั้นตอนที่ 5 ขันดูแลสนับสนุน ขั้นตอนที่ 6 ขันการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขั้นตอนที่ 7 ขันการประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปรากฏว่านักเรียน มีพฤติกรรมที่มีคุณธรรม จริยธรรมด้านความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิตสาธารณะและมีเหตุผลเชิง จริยธรรมหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการ ทดลองใช้รูปแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทำนองเดียวกับจักรพงษ์ นิลพงษ์ [10] ศึกษา จริยธรรมนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด

สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่านักเรียน แต่ละระดับชั้นมีจริยธรรมแตกต่างกัน ในทำนอง เดียวกับนวลละออง แสงสุข [11] ศึกษาพฤติกรรมของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรม เชิงจริยธรรมในด้านความมีวินัยในตนเอง ความ ซื่อสัตย์ การฟังตนเอง ความยั้งหมั่นเพียร ความ เสียสละในระดับมาก ส่วนพฤติกรรมด้านความ รับผิดชอบมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง และ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และ ต่ำ มีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมแตกต่างกัน ในทำนอง เดียวกับภัทร ยันตรกร [12] ศึกษาระดับคุณธรรมของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนมีคุณธรรมใน ระดับปานกลางทั้งสามด้านได้แก่ ด้านความ ยั้งหมั่นเพียร ด้านความรับผิดชอบ และด้านความ มีระเบียบวินัย ซึ่งด้านวินัยเป็นด้านที่ต่ำที่สุด มีข้อเสนอแนะว่า ควรเร่งดำเนินการปลูกฝังคุณธรรม ด้านระเบียบวินัย โดยร่วมปรึกษาหารือในทุกฝ่ายที่ เกี่ยวข้อง อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความเอาใจใส่ดูแล รวมทั้งความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน และการ เสริมสร้างคุณธรรมให้นักเรียนเริ่มต้นจากที่บ้าน และ สานต่อให้แน่นแฟ้นที่โรงเรียน การเป็นแบบอย่างที่ดี ของพ่อ แม่ ครู-อาจารย์ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิด ความศรัทธาและยึดถือเป็นแบบอย่าง

4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา นักเรียนมีความพึง พอใจต่อรูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านปัจจัย ในการพัฒนา (Input) นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมาก ด้านกระบวนการพัฒนา (Process) นักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และด้านผลผลิตของการ พัฒนา (Output) นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาเป็นรูปแบบที่ดีสามารถพัฒนา นักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นและตระหนักถึงความ จำเป็นต่อความมีวินัย ความซื่อสัตย์และความมีจิต

สาธารณะ ตลอดจนตระหนักถึงสภาวะการต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมที่มีคุณธรรม จริยธรรมให้มีความชัดเจนและนำไปปฏิบัติได้ ควรมีการกำกับติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาและนำไปในทางเดียวกัน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาควรนำรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน ไปปรับและประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นดี คนเก่ง และมีความสุข

1.3 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับครูผู้สอน จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และสอดแทรกเนื้อหาคุณธรรม จริยธรรมในรายวิชาที่สอน และการวัดผลประเมินผลต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และกิจกรรมการพัฒนา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา จันทร์ศิลา ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ

ตรวจสอบ แก้ไขด้วยความเอาใจใส่และจิตเมตตา ยิ่งและขอขอบพระคุณและรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ มีแจ้ง กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุณเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย อินทรประวัติ และท่านพระครูวิสิฐนันทวุฒิ ดร. ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ ดร.อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, นายวิเชียร ไชยบังและนายมานพ เกตุเมฆ ที่ได้กรุณาให้สัมภาษณ์เพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดีและขอขอบคุณ นายกฤษดา นันทวาสน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนาอ้อย ที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตลอดจนรองผู้อำนวยการ คณะครู นักเรียน โรงเรียนนาอ้อยทุกคนที่มีส่วนช่วยให้การทดลองใช้รูปแบบครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. พระเทพคุณาภรณ์ (โสภณ โสภณจิตฺโต).ธรรมะวันหยุด; พ่อหลวง ของชาวไทย (1). ชาวสตราวัน 3 ธันวาคม 2554 หน้า 23
2. กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. รายงานสถิติประจำปี พ.ศ. 2553. กรุงเทพฯ ; 2553
3. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.19 ธันวาคม 2545. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 99 ก.; 2545
4. วิจิตร ศรีสอาน. รายงานวิจัยการศึกษาและพัฒนาโครงสร้างสถาบันพระบรมราชชนก. กรุงเทพฯ : สถาบันพระบรมราชชนก; 2549
5. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย..โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาประชาคมด้านเด็กและประเมินสถานการณ์และกระบวนการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนของจังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย; 2547 หน้า 130

6. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. รายงานการสรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเรื่อง การติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา : การบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : วิ.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น; 2549
7. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการปฏิบัติงานปกป้องคุ้มครองและช่วยเหลือเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ; 2550
8. ทีมข่าวหน้า 1. โจทย์ก่อนวัยฟุ้งสลด ม.2 กลัวผัวจะไปมีกิ๊ก. ไทยรัฐ. 20 มกราคม 2555 หน้า 1
9. วิริยา ศรีวิเชียร. การพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน : บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติพบว่ากระบวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ; 2551 หน้า ก
10. จักรพงษ์ นิลพงษ์. การศึกษาจริยธรรมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 2542 หน้า ก
11. นवलละออ แสงสุข. การศึกษาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง. รายงานการวิจัยภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ; 2544 หน้า 6-12
12. ภัทร ยันตรกร. ระดับคุณธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ; 2543 หน้า ก